Werken met of in de nabijheid van schapen

Inhoudsopgave

↗ De brancheafspraken
↗ Toelichting op de branche afspraken
↗ Checklist

Goedgekeurd door Sociale Partners

Geactualiseerd: november 2026

Schapen worden onder andere ingezet bij natuurbeheer. Herders en medewerkers bij schaapskooien lopen risico op fysieke belasting, ziekteverwekkers (zoönosen), val- en struikelgevaar. Ook agressie of ongewenst gedrag van derden kan voorkomen

De brancheafspraken

- ✓ Beperk fysieke belasting door werkzaamheden vooraf te inventariseren en hulpmiddelen beschikbaar te stellen.
- ✓ Inventariseer de risico's op ziekte en letsel bij het werken met schapen en bepaal passende werkmethoden.
- ✓ Zorg dat medewerkers voldoende zijn opgeleid, ingewerkt en geïnstrueerd.
- ✓ Maak duidelijke afspraken over alleen werken en organiseer passende bedrijfs- en veldhulpverlening.
- ✓ Zorg dat medewerkers beschikken over de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) en dat deze worden gebruikt.

Toelichting op de branche afspraken

1. Beperk fysieke belasting

Werk met schapen kan fysiek zwaar zijn, bijvoorbeeld bij het plaatsen van afrasteringen, het verplaatsen van materialen en werkzaamheden zoals scheren, vaccineren of klauwverzorging.

- Inventariseer vooraf de werkzaamheden en bepaal een werkwijze die fysieke belasting beperkt.
- Gebruik hulpmiddelen zoals een klauwbekapbox, verhogingen voor de schapen om rechtop te werken, een quad met aanhanger en geschikt hekwerk of flexinetten.
- Zorg dat zware werkzaamheden met minimaal twee personen worden uitgevoerd, bijvoorbeeld bij laden en lossen van dieren.
- Voorkom tijdsdruk, rouleer werkzaamheden en organiseer regelmatig korte pauzes.
- Wissel werkzaamheden af zodat medewerkers niet langdurig in dezelfde belastende houding werken.

2. Voorkom ziekte en lichamelijk letsel

Schapen en geiten kunnen ziekteverwekkers bij zich dragen die ook mensen ziek maken, zoals Q-koorts en de zere bekjesziekte (orf).

- Inventariseer de gezondheidsrisico's en leg afspraken vast over hygiënisch werken.

- Zorg dat medewerkers kennis hebben van dierziekten en gebruik maken van de expertise van beheereenheden of een dierenarts.
- Laat controles en behandelingen zoveel mogelijk uitvoeren door ervaren verzorgers of een dierenarts.
- Stel een hygiëneprotocol op voor het omgaan met zieke of dode dieren, inclusief handen wassen en niet eten of drinken bij dieren.
- Voorkom direct contact met geïnfecteerde dieren en met besmet stof of ruwe wol.
- Zorg dat medewerkers de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen dragen bij risicovolle werkzaamheden.

Besteed extra aandacht aan zwangere medewerkers

- Zwangere medewerkers melden hun zwangerschap zo vroeg mogelijk.
- Zwangeren werken niet in gebieden met een verhoogd risico op tekenbeten.
- Voorkom contact met mogelijk besmette dieren, ruwe wol, mest, stof of waternevel uit stallen. Dus geen hokken of stallen uitmesten of met de hogedrukspuit reinigen.
- Zwangeren helpen niet bij geboortes van dieren en werken niet met zieke of aborterende dieren.
- Vermijd contact met schapen en geiten in de lammerperiode (februari–mei).
- Beperk zwaar tillen en blootstelling aan harde geluiden.

3. Opleiding en instructie

Zorg dat alle medewerkers goed zijn voorbereid op het werk met schapen.

- Geef voorlichting en instructie aan herders, medewerkers en ingehuurde krachten en leg dit vast.
- Besteed aandacht aan fysieke belasting, hygiënisch werken en het voorkomen van ziekten.
- Informeer medewerkers over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Geef uitleg over bijzondere terreinomstandigheden en de aanwezigheid van dieren.
- Instrueer medewerkers over bedrijfshulpverlening, veldhulpverlening en communicatie bij incidenten.

4. Alleen werken

Herders werken vaak alleen in afgelegen gebieden. Dat vraagt extra aandacht voor veiligheid.

- Beoordeel vooraf of werkzaamheden veilig alleen uitgevoerd kunnen worden.
- Organiseer passende bedrijfs- en veldhulpverlening voor afgelegen locaties.
- Zorg dat medewerkers altijd hulp kunnen inschakelen, bijvoorbeeld via telefoon of portofoon.
- Zorg voor duidelijke werkafspraken, roulatie van werkzaamheden en voorkom tijdsdruk.
- Overweeg waar mogelijk samenwerking met collega’s of vrijwilligers.

5. Persoonlijke beschermingsmiddelen

- Bepaal welke persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM’s) nodig zijn en zorg dat deze beschikbaar zijn.
- Voorbeelden van PBM’s: werkschoenen of laarzen met stalen neus, handschoenen, regenkleding, thermokleding, gehoorbescherming
- Bij contact met zieke dieren: mondkapje, wegwerpoverall, beschermende kleding, veiligheidsbril

Checklist

Ik gebruik waar mogelijk de beschikbare hulpmiddelen om het werk lichter te maken.

- [ ] Ik werk hygiënisch en was mijn handen na contact met dieren.
- [ ] Ik draag de voorgeschreven persoonlijke beschermingsmiddelen.
- [ ] Ik werk met minimaal twee personen bij werkzaamheden waarvoor dat is afgesproken.
- [ ] Ik let op val- en struikelgevaar door terreinomstandigheden.
- [ ] Ik verwijder waar mogelijk obstakels uit mijn werk- en looproute.
- [ ] Ik weet hoe ik hulp kan inschakelen bij een incident.
- [ ] Ik ga bij gezondheidsklachten naar de huisarts.

Meer informatie

- RIVM | Ziek door geiten en schapen
- RIVM | Q-koorts
- RIVM | Orf of zerebekjesziekte

Andere relevante arbocatalogusteksten:

- Zwangerschao en arbeid
- Agressie en geweld door derden
- BHV en Veldhulpverlening